

UTICAJ INDUSTRIJE EKSPRES PRENOSA POŠILJAKA NA GLOBALNU EKONOMIJU

Dejan Marković, Momčilo Dobrodolac
Saobraćajni fakultet u Beogradu

Sadržaj: *U ovom radu analizira se uticaj industrije ekspres prenosa pošiljaka na globalnu ekonomiju kroz posmatranje makroekonomskih pokazatelja. Dat je pregled ostvarenih prihoda u ekspres industriji, doprinos globalnom GDP-u, zaposlenosti, uticaj na trgovinsku razmenu, investicije, produktivnost. Na kraju, izvršena je prognoza budućih odnosa ekspres industrije i globalnih ekonomskih kretanja.*

Ključne reči: *industrija ekspres prenosa pošiljaka, makroekonomski pokazatelji*

1. Uvod

Ekspres industrija pojavila se kao jedan deo poštanskog saobraćaja. Iako istorijat poštanskog saobraćaja seže u daleku prošlost, ekspres prenos pošiljaka pojavljuje se kao jedan moderan servis, kao odgovor na moderan vid poslovanja privrednih subjekata, tek u dvadesetom veku.

Počeci ekspres industrije bili su skromni. Pošiljke su prenosili kuriri putem postojećih linija drugih prevoznika. Danas su vodeće kompanije koje se bave ovim poslom multinacionalne, sa svetskom teritorijalnom pokrivenošću. Ove kompanije danas imaju sopstvenu flotu aviona i vozila za kopneni prevoz. Avio flote ovih kompanija veće su od mnogih državnih avio kompanija.

Poslovanje ekspres industrije ima značajan uticaj na globalnu ekonomiju, na GDP, zaposlenost, investicije, ekonomska kretanja, poslovanje mnogih drugih preduzeća. Savremeno poslovanje ne može se zamisliti bez ekspres industrije.

Ekspres operatori obezbeđuju garantovan, brz, pouzdan, na zahtev, širom rasprostranjen, integrisan, od vrata do vrata servis prenosa pošiljaka koje se prate i čiji tok

putovanja je u potpunosti kontrolisan. Ovaj servis je "biznis klasa" za prenos tereta. Industrija ekspresne dostave olakšava i ubrzava proces transporta dobara. Ona organizuje skupljanje, obično na kraju poslovnog dana, dozvoljava pošiljaocima da pristupe informacijama o stanju pošiljke od preuzimanja na slanje do isporuke i pruža dokaz o dostavi. U slučaju da pošiljka prelazi međunarodne granice, industrija ekspresne dostave nabavlja carinske dozvole kao i plaćanje svih obaveza i taksi koje su potrebne.

2. Veličina i doprinos industrije ekspres prenosa pošiljaka

Pored uticaja industrije ekspres prenosa pošiljaka na makroekonomske parametre, veoma je važan doprinos koji ekspres industrija stvara kroz direktan uticaj na sposobnost i konkurentnost drugih sektora ekonomije. U narednom tekstu se opisuju konkretne situacije kako kapaciteti ekspresne industrije povećavaju proizvodnju, trgovinu, investicije i zaposlenje širom sveta.

Zatim se daje prikaz veličine ekspres industrije kao dela svetske ekonomije, deo njenog doprinosa GDP-u i zaposlenju.

2.1 Prihodi ekspres industrije i njihova teritorijalna raspodela

Procenjeno je da je svetska industrija ekspres prenosa pošiljaka ostvarila totalni prihod od prodaje svojih usluga od oko 130 milijardi američkih dolara u 2003. godini. Mada ova informacija upućuje na to da ekspres industrija samostalno čini mali deo svetske ekonomije, ona raste veoma ubrzano. Procenjeno je da je industrija ekspres prenosa pošiljaka imala rast od oko 35% od 1998. do 2004. godine, što predstavlja srednji godišnji rast od oko 6%, što je približno 2,5 puta brži rast od rasta svetske ekonomije u celini.

Posmatrano po teritorijalnom principu, američko tržište je najveće tržište ekspresnih usluga na svetu sa ostvarenim prihodima od 59 milijardi US\$ u 2003. godini. Sektor ekspresnih usluga sada čini preko 60% domaćeg avio teretnog tržišta SAD. Sa prihodima od 33 milijarde US\$ i 26 milijarde US\$, evropsko i azijsko-pacifičko tržište ekspres usluga imaju značajnu osnovu za buduću ekspanziju imajući u vidu da kompanije sa ovih područja usvajaju najbolju svetsku praksu u oblasti ekspres prenosa pošiljaka sa garantovanim vremenom i odgovarajućim kvalitetom izvršenja usluge.

2.2 Učešće ekspres industrije u globalnom GDP-u

GDP se definiše kao ukupna vrednost novostvorenih finalnih dobara i usluga na određenoj teritoriji i za određeno vreme. Obično se posmatra teritorija jedne zemlje i period od godinu dana. Međutim, u ovoj analizi upoređuje se globalni GDP i globalni doprinos ekspres industrije za period od godinu dana. Jasno je da pri ovakvoj analizi treba doprinos jedne privredne grane računati tako što će se od ukupnih ostvarenih prihoda oduzeti vrednost međuproizvoda i troškova kao što su gorivo, vozila, ambalaža i sl. Može se zaključiti da na ovaj način doprinos ekspres industrije globalnom GDP-u nije lako izračunati. Takođe, u

nacionalnim zavodima za statistiku ekspres industrija nije posebno izdvojena i tom smislu ne postoje precizni podaci.

Međutim, imajući u vidu određene proračune asocijacija međunarodnih ekspres kompanija i kompanija samih, procenjeno je od strane Oksfordkog ekonomskog instituta da je direktan doprinos ekspres industrije svetskom GDP-u oko 64 milijarde US\$ u 2003. godini. U poređenju sa drugim granama privrede, to znači da je ova industrija, naprimer, napravila direktan doprinos u svetski GDP skoro 50% više od industrije brodogradnje.

2.3 Uticaj ekspres industrije na globalnu zaposlenost

Industrija ekspres prenosa pošiljaka direktno zapošljava oko 1,25 miliona ljudi širom sveta, što je više i nego u naftnoj industriji. Ova delatnost obezbeđuje posao za ljude sa širokim opsegom sposobnosti, uključujući poslove sortiranja i dostave, administraciju i prodaju, kao i inženjere/tehničare i menadžere.

Takođe, ekspres industrija podržava mnoge druge poslove u svetskoj ekonomiji, uključujući:

- Zaposlene u kompanijama koje podržavaju aktivnosti sakupljanja robe i servise ekspres industrije tzv. „indirektno zaposlene“. To su oni zaposleni koji rade u komercijalnom i teretnom vazdušnom saobraćaju koji se inicira potrebama ekspresnih operatora, u industriji proizvodnje aviona za ekspresne kompanije, automobilskoj industriji za dostavna vozila, kompanije IT opreme, naftne kompanije, računovođe i advokate.

Prema podacima nacionalnih statističkih zavoda, procenjuje se da 1,25 miliona direktnih poslova u ekspresnoj industriji proizvodi dodatnih 875.000 indirektnih poslova globalno gledajući kroz lanac snabdevanja.

- Zaposleni u industriji ekspresnih pošiljaka koriste svoj dohodak za kupovinu dobara i servisa za sopstvenu potrošnju, a ova potrošnja pomaže poslovima u drugim sektorima, kroz tzv. „izazvano zaposlenje“. Prema proceni Oksfordkog ekonomskog instituta smatra se da ovo takozvano „izazvano zaposlenje“ doprinosi stvaranju oko 530,000 radnih mesta. Ovo ne znači da ovi dopunski poslovi ne bi postojali bez ekspresnog sektora, radnici bi verovatno radili isti posao, ali sa nešto nižim realnim platama i životnim standardom tih radnika.

Sublimirajući ove elemente dolazi se do zaključka da ekspresna industrija pomaže u izdržavanju oko 2,65 miliona ljudi širom sveta. Uz to, ekspresna industrija takođe pomaže da proizvede zaposlenje na drugim mestima u globalnoj ekonomiji pomoću, npr. olakšane trgovine i investiranja, a takođe doprinosi stvaranju efikasnijih kompanija svojih klijenata. Ovi široki uticaji upućuju na značaj industrije ekspres prenosa pošiljaka, a detaljnije će biti objašnjeni u nastavku ovog rada.

2.4 Struktura klijenata ekspres industrije

Usluge koje obezbeđuje ekspres industrija koriste kompanije širokog poslovnog spektra. Najvažniji klijentni sektori su visoko tehnički i drugi rastući sektori, kao što su IT,

farmaceutski, elektronski, finansijski i poslovni sektor. Ali industriju ekspres pošiljaka takođe koriste i firme drugih sektora, uključujući tekstilnu, automobilsku i inženjersku.

3. Uloga Ekspres industrije u trgovinskoj razmeni i promovisaju slobodnog tržišta

U ovom poglavlju daje se analiza doprinosa koje ekspres industrija pruža dugoročnom rastu potencijala globalne ekonomije uzimajući u obzir njenu ulogu u međunarodnoj trgovini i dostavi vremenski osetljive robe.

3.1 Uloga ekspres industrije u međunarodnoj trgovini

Performanse trgovine su ključni i odlučujući faktor ekonomskog rasta i prosperiteta. Tokom poslednjih četrdeset godina, zemlje koje su imale najveći privredni rast su tipično bile one zemlje koje su takođe imale i najveći rast u međunarodnoj trgovini.

Ubrzani rast u međunarodnoj trgovini je bez sumnje fenomen samo poslednjih nekoliko godina. Na primer, svetska razmena proizvodnim dobrima je povećana osam puta između 1950-e i 1973-e. Ali apsolutna veličina povećanja u svetskoj trgovini od sredine sedamdesetih, koja je četiri puta veća od one pre 25 godina, vođena je od strane sledećih faktora:

- Postepeno **uklanjanje barijera internacionalne trgovine** – opšti je trend poslednjih decenija stvaranje slobodnih trgovinskih blokova kao što su Jedinstveno Evropsko Tržište, NAFTA i Mercosur, kao i širenje uticaja Svetske Trgovinske Organizacije koja se zalaže za principe slobodnog tržišta.
- **Globalizacija** – podrazumeva otvaranje novih tržišta i sve više kompanija koje su ostvarile međunarodne operacije i otvorile filijale u inostranstvu.
- **Povećana specijalizacija** – ohrabrivanje zemalja da se fokusiraju na aktivnosti u kojima imaju relativnu prednost i da trguju sa zemljama koje imaju prednost u proizvodnji drugih dobara i usluga.
- **Globalne komunikacije** – omogućavaju zemljama da reklamiraju svoje proizvode širom sveta i povezuju se sa mušterijama i dobavljačima iz drugih zemalja.
- **Povoljnija politička situacija** – prevazilaženje političkih razlika, povećanje razmene bivših komunističkih zemljama i kapitalističkih zemalja u cilju povećanja trgovine i ekonomske saradnje.

Prema prognozama Oksfordkog ekonomskog intituta, globalna ekonomija sve više će zavisiti od trgovine tokom naredne decenije. Prema pomenutim prognozama, obim svetske trgovine će se povećati preko 90% između 2004-e i 2014-e, što bi predstavljalo više nego duplo povećanje u odnosu na povećanje globalnog GDP-a.

3.2 Zahtevi za kvalitetom ekspres usluga koje podržavaju međunarodnu trgovinu

Povećano oslanjanje globalne ekonomije na trgovinu znači da zemlje takođe povećano zavise od efikasnosti i konkurentnosti sredstava za dostavu izvoznih proizvoda do zadatih

destinacija i uvoza iz drugih zemalja. Postoji određeni broj parametara koji karakterišu ovu uslugu, a koji su korisnicima veoma važni:

- **Brzina:** Za neke organizacije brzina dostave robe do ciljnog tržišta je važnija od cene u odlučivanju konkurentnosti. Ovo je očigledno važno za kvarljivu robu kao što su farmaceutski test materijali. Ali je takođe važno, npr. za firme koje se oslanjaju na porudžbine sa strogim datumom za dostavu ili koji treba da odgovore na trenutne zahteve kupaca (tzv. „Day+1 economy“).
- **Pouzdanost:** Reputacija kompanija može biti narušena ako njihove isporuke ne stignu do potrošača na vreme ili dođe do oštećenja ili gubitka pošiljke u transportu.
- **Uslužne destinacije:** Globalizacija i globalni kupo-prodajni odnosi velikih kompanija, znače da je trošak otpreme proizvoda do i od povećanog broja zemalja veoma bitan.

Ekspresne službe se uobičajeno koriste radi dostave relativno visoko vrednosnih, a težinski lakih proizvoda. Npr. u SAD, kurirska, paketska i poštanska dostava čine samo 0.2% udela u ukupnoj razmeni roba u brojčanom smislu, ali 11.8% u vrednosnom smislu. Slično u Italiji vazdušni transport se koristi za prevoz samo 0.4% izvoza gledajući po težinskom kriterijumu, a 10.7% po vrednosnom kriterijumu, pri čemu je ekspres industrija zaslužna za više od pola ovih izvoznih proizvoda. Ovi podaci upućuju na to da roba visoke vrednosti zahteva visok kvalitet pri prenosu.

3.3 Povećanje konkurentnosti putem korišćenja ekspres servisa

Postojanje brze i pouzdane dostave koju nudi ekspres industrija doprinosi uspesima kompanija u internacionalnim poslovima i povećava njihovu konkurentnost. Ekspres servis je posebno važan za konkurentnost zemalja koje se nalaze u geografskom smislu na periferijama. Bez ekspres servisa visokog kvaliteta, mnoge kompanije iz ovakvih krajeva morale bi se zadovoljiti samo lokalnim tržištem. U takvom položaju su mnoge zemlje u razvoju, gde je korišćenje ekspres usluga u znatnom porastu koji prati porast izvoza robe u razvijene zemlje poput SAD, EU itd.

Postoji i mnogo drugih načina putem kojih ekspres industrija doprinosi boljoj konkurentnosti :

- Pruža mogućnost firmama da **smanje nabavnu cenu robe**, tako što se povećava teritorija sa koje se može kupiti sirovina ili proizvod od povoljnijih ponuđača.
- Pruža mogućnost **manjih osnovnih ulaganja** zbog racionalizacije lokacije skladišta.
- Pruža mogućnost korišćenja **logističke podrške**, čime se profesionalcima poverava posao distribucije sa dokumentacionom podrškom. To omogućava kompanijama da se oslobode nepotrebnih poslova i da u potpunosti posvete pažnju vođenju poslovnih aktivnosti.
- Pomaže u podizanju **efikasnosti istraživačkih i razvojnih aktivnosti** kompanija omogućavajući njihovu decentralizaciju. Na primer, 80% ispitanih u Nemačkoj izjavili su da im to pomaže da skrate vreme osmišljavanja i promocije novog

proizvoda lociranjem istraživačkih centara tamo gde su najbolje mogućnosti za saradnju istraživačkim i marketinškim organizacijama.

- **Olakšava proces menadžmenta zaliha**, smanjujući troškove čuvanja robe i troškove zastoja proizvodnje zbog nedostataka rezervnih delova.

Ekspres industrija posebno može da pogoduje kompanijama iz zemalja u razvoju dozvoljavajući im da usvoje najbolju internacionalnu praksu iz oblasti transporta i logistike bez većih ulaganja u skladišta ili vozni park. Ekspres servis stimuliše strane direktne investicije u pomenutim zemljama, prevazilazeći probleme u saobraćajnoj infrastrukturi ovih zemalja i omogućavajući bolju aktivnost multinacionalnim kompanijama.

4. Uloga ekspres industrije u povećanju produktivnosti i investicija

4.1 Uticaj ekspres industrije na efikasnost organizacije proizvodnje

Kao što se kompanije oslanjaju na ekspres servis u cilju distribucije svojih proizvoda, tako sve više kompanija koriste ove usluge u cilju bolje organizacije sopstvene proizvodnje. Izveštaji kompanija pokazuju da firme često ili povremeno koriste ekspres službu za nabavku rezervnih delova za proizvodne mašine. Neka preduzeća koriste ove servise za nabavku sirovina ili komponenti za proizvodnju.

Povećanje produktivnosti kompanija na osnovu korišćenja ekspresnih usluga pokazuju izveštaji nemačkih kompanija:

- Dve trećine kompanija jesu ili su bile u mogućnosti da postignu **smanjenje troškova** radeći sa kompanijama za ekspresnu dostavu
- Oko jedna trećina firmi koje koriste ekspresne usluge su u mogućnosti da smanje svoje troškove proizvodnje. Smatra se da glavna prednost potiče od **smanjenja praznih hodova i zaustavljanja proizvodnje** jer su kompanije za ekspresne usluge sposobne da omoguće brzu dostavu materijala i rezervnih delova
- Dve trećine korisnika veruje da ekspresne usluge olakšavaju **usvajanje najbolje međunarodne proizvodne prakse** što uvećava fleksibilnost i sposobnost kompanija da se prilagode novim zahtevima. Na primer mnoge kompanije koriste ekspresne usluge da bi usvojile sistem "proizvodnja na osnovu narudžbine" jer ušteda vremena prilikom dostave otvara prostor za ovakvu vrstu proizvodnje. Prema "PA Consulting", ove strategije se izgrađuju da bi se smanjile cene sveukupnog lanca snabdevanja za 3-5%.

4.2 Ekspres industrija u cilju sprečavanja zastoja u proizvodnji

Ključna uloga ekspresnih usluga se sastoji u mogućnosti da se kompanijama pomogne da izbegnu duže prekide proizvodnih procesa. Na primer, proizvođači procenjuju da bez dostave rezervnog dela narednog dana, proizvodnja se prekida na više od 3 dana u proseku zbog nedostatka pomenutog rezervnog dela. Neke firme smatraju da njihova proizvodnja time može biti ozbiljno ugrožena na čak više i od 20 dana godišnje.

Brojni primeri ilustruju da se mnoge firme oslanjaju na ekspres usluge da bi maksimizirale uspešnost svog poslovanja:

- aviokompanije koje zahtevaju dostavu rezervnih delova u roku od 24 h da bi izbegli troškove kao rezultat prizemljivanja letelice
- proizvođači poluprovodnika za koje je jedna od vodećih kompanija za ekspres dostavu razvila objekat za rukovođenje njihovih narudžbina koje je smanjilo potrebno vreme, poboljšalo nivo usluga potrošača i smanjilo troškove investiranja.
- Multinacionalna kompanija koja koristi usluge ekspresne dostave da bi ubrzala uvoz delova za svoja naftna postrojenja i za poslove prilikom carinskih procedura

Nisu samo kompanije u oblasti proizvodnje te koje se oslanjaju na ekspresne usluge. Usluge ekspresne dostave su takođe ključ uspešnog poslovanja i za mnoge druge firme u uslužnom sektoru.

4.3 Doprinis ekspres industrije u smanjenju troškova zaliha

Integrisane ekspres usluge poboljšavaju delotvornost, uspešnost i pomažu da se troškovi kontrolišu na više načina. Posmatrajući kako ekspres usluge mogu smanjiti troškove u samo jednoj oblasti – troškovi zaliha – ukazuju na moguće uštede u budućnosti.

Dva parametra koja treba posmatrati pri definisanju zaliha su vreme provedeno u tranzitu i dodatni dani čuvanja zaliha da bi se osigurali od prekida snabdevanja.

Pod pretpostavkom da su godišnji troškovi zaliha oko 10% dostave tovara od 100000\$ (npr. poluprovodnika ili kompjuterskih komponenti), otpremnika tovara košta oko 27\$ za svaki dan zakašnjenja. Ako je tipično kašnjenje od dva dana i ima još 200 dodatnih kašnjenja tokom godine troškovi zaliha će ukupno iznositi 11000\$ godišnje.

Pod pretpostavkom da nepouzdanost isporuke utiče na to da proizvođač mora da ima zaliha za dve dodatne nedelje (da bi se osigurao da ne ostane bez robe ili da ne dođe do prekida proizvodnje), preko 250 radnih dana godišnje, 10 miliona\$ prosečnog dnevnih zaliha će povećati godišnje troškove za otprilike 96000\$.

Dakle, kombinacija odloženog (zbog kašnjenja) i nepouzdanosti transporta može kompaniju da košta preko 100000\$ godišnje samo u troškovima zaliha.

4.4 Preradni centri ekspres industrije kao podsticaj regionalnog ekonomskog razvoja

Zaposleni u industriji ekspresne dostave su široko rasprostranjeni širom sveta i u različitim oblastima unutar zemalja. Ekspresna industrija doprinosi regionalnom razvoju i na mnoge druge načine:

- Ona omogućava da se posao koji zavisi od brze dostave kupcima smesti u oblasti koje nisu neophodno blizu svog tržišta. To obuhvata mnoge zemlje u razvoju.
- Kompanije koje se oslanjaju na dostave kupcima sledećeg dana mogu se smestiti u blizini središta kompanija za brze dostave tako da se smanjuje vreme dostave i ostvaruje maksimalna fleksibilnost u proizvodnji. U nastavku

je opisano kakvo je nagomilavanje firmi oko glavnih središta za ekspresnu dostavu u SAD-u i Evropi.

4.4.1 Liege

Liege aerodrom je središte evropskog *TNT*-a od 1998. Kako su se ekspresni i vazdušni kargo saobraćaj razvijali tako su se stvarale brojne kompanije za distribuciju i pozadinsko obezbeđenje u neposrednoj blizini aerodroma. Ove kompanije smeštene su u okvir logističke podrške Liege gde je zaposleno preko 500 ljudi. Oko 845 jutara zemlje je izdvojeno u okolini aerodroma da bi omogućili ekonomski razvoj Liege aerodroma do 2020.

4.4.2 Brisel

1985. *DHL* je u Briselu osnovao središte kao postrojenje za sortiranje robe u uglu hangara na Briselskom aerodromu. Tokom nekoliko godina to je postalo briselsko središte *DHL*-a najveće izvan SAD. Preko novog ekspresnog centra za logistiku, to središte deluje kao centralna distributerska tačka za brojne velike kompanije osnovane u okruženju ovog aerodroma. *DHL* je najveći korisnik Belgijske kontrole leta (obezbeđujući 25% njihovog prihoda). Prema izveštajima koje je izdala u septembru 2003. Vierick Leuven škola menadžmenta prisustvo *DHL*-ovog glavnog središta na aerodromu doprinosi 394 miliona evra belgijskoj ekonomiji. Kako će sredinom 2008. godine Leipzig postati glavno središte *DHL*-ove evropske mreže, briselsko središte će smanjiti.

4.4.3 Memphis

Međunarodni aerodrom u Memphisu je glavni štab federalne ekspresne službe i supersedište – je svetski najveći teretni aerodrom. Pored toga što obezbeđuje posao i direktne ekonomske koristi *FedEX* je magnet koji privlači razvoj centara za distribuciju u Memphisu. Više od 130 firmi u inostranom vlasništvu iz 22 zemlje koje zapošljavaju 172500 radnika odvučeni su u Memphis od ranih 80-tih godina uglavnom zbog prisustva *FedEX*-a. Primeri kompanija koje su se preselile u Memphis su: Willim-Sonoma (distribucija i informacijski centar), Subwitor.com (Internet izvršni centar), Hewlett Packard (distribucija) i Ingram Micro (distribucija, uprava, servis).

4.4.4 Louisville

Aerodrom Louisville je međunarodno središte za teretne avione *UPS*-a. Mnoge kompanije su se smestile blizu ovog aerodroma zbog dobre logističke podrške i distributivnih mogućnosti. Prema Greater Louisville inc. the Metro Chamber of Commerce, procenjen godišnji uticaj ekspanzije 2000 središta *UPS*-a je bio 13965 novih radnih mesta (direktnih ili indirektnih) i povećan promet od 478 miliona\$. Najpoznatije kompanije koje upućene na Louisvillu u cilju sprovođenja e-comerca su Nike i Gateway Computers, dok kompanije koje transportuju tradicionalnim putem su GE i Ford.

5. Perspektiva ekspres industrije i njen uticaj na budući globalni ekonomski rast

Tokom poslednjih 5 godina ekspres industrija je bila jedna od najbrže rastućih privrednih grana, sa obrtom koji se povećava skoro 6% godišnje, skoro 2.5 puta više od rasta celokupne globalne ekonomije.

Ekspres industrija će najverovatnije da ostane jedna od najbrže rastućih svetskih grana. Potreba za brzom isporukom će se povećati među postojećim korisnicima ekspres usluga i proširiće se na ostale sektore ekonomije. Kako, na primer, sve više firmi koristi internet kao posrednika za nabavku i kupovinu, i potreba za kvalitetnijom logistikom se povećava. U SAD i EU je dostignut zavidan nivo u kvalitetu ove usluge, dok u Aziji i Latinskoj Americi postoji tržište koje je tek u razvoju. Na primer, u Kini, se očekuje porast izvoza putem avio transporta sa 7.6% u 2003. na 9.3% u 2008. godini.

Štaviše, po prognozi Oksfordkog ekonomskog instituta, očekuje se da međunarodna trgovina poraste za 90% u sledećoj dekadi, u odnosu na porast od skoro 40% u svetskom GDP-u.

Istraživanja govore da upotreba elektronskih medija (tv, telefon i internet) neće negativno uticati na razvoj ekspres industrije.

Kompanija Boing očekuje da će avio saobraćaj doživljavati prosečni godišnji rast od 6,2% u sledeće dve dekade, sa najvećim rastom u Aziji. Domaći Kineski i unutar Azijski teretni saobraćaj se predviđa da će se povećati za 10,6% i 8.5% godišnje u sledeće dve dekade respektivno.

Oksfordki ekonomski institut procenjuje da će udeo ekspres industrije u teretnom avio saobraćaju da raste, a da će porast ekspres usluga u periodu od 2003. do 2013. godine iznosi oko 8% u proseku godišnje. Ovo je nešto veći porast od porasta koji se očekuje za svetsku trgovinu. Takođe, to je oko duplo više od očekivanog porasta svetske ekonomije, čiji porast se procenjuje na oko 3,25% godišnje u narednih 10 godina.

Takođe, očekuje se pozitivan uticaj ekspres industrije na globalno zapošljavanje. U 2003. godini, broj zaposlenih u ovoj oblasti je bio 1,25 miliona. Očekuje se da se postigne broj od 2.1 milion do 2013. godine. Ukoliko bi rast ekspres industrije bio na istom nivou kao rast globalnog GDP, tada bi pomenuta prognoza za broj zaposlenih do 2013. bila manja za oko 750000.

6. Zaključak

Industrija ekspres prenosa pošiljaka predstavlja značajnu privrednu granu. Najznačajnija njena karakteristika ogleda se u tome da podržava uspešnost drugih privrednih subjekata pružajući im mogućnost da svojim klijentima ponude viši kvalitet usluge. Pored toga, ona značajno doprinosi globalnom GDP-u, zaposlenosti, investicijama, produktivnosti.

Zbog svih pozitivnih osobina koje karakterišu ovu industriju, ona u poslednjim godinama beleži veliki razvoj i povećanje prihoda. Takav trend rasta očekuje se i u narednom periodu. Uz podatak da se očekuje i povećanje međunarodne trgovine u budućnosti,

procenjuje se da će rast ekspresnih usluga u sledećih 10 godina biti u proseku 8% godišnje, tj. duplo veći od rasta svetskog GDP-a. Naravno, očekuje se i odgovarajući porast i u broju zaposlenih koji će pratiti ove promene.

U Srbiji se Zakonom o poštanskim uslugama iz 2005. godine, koji prati moderne evropske trendove, ipak postavljaju neka ograničenja privatnim ekspres kompanijama. Na primer, javnom poštanskom operatoru pruža se odgovarajući stepen monopola. Obezbeđuje mu se rezervisani sektor prenosa pismonosnih pošiljaka težine do 350 grama i naknade do petostrukog iznosa poštarine za pismo prve stope težine i najbržeg stepena prenosa. Imajući u vidu sve prednosti dobro razvijene ekspres industrije u određenom regionu koje su navedene u ovom radu, potrebno je u budućnosti razmišljati u pravcu stimulisanja ove privredne grane, a ne u pravcu ograničenja.

7. Literatura

- [1] Oksfordski ekonomski institut, "Izveštaj o uticaju ekspres industrije na globalnu ekonomiju", Oksford, Engleska, 2005. godina
- [2] Zakon o poštanskim uslugama Republike Srbije iz 2005. godine
- [3] web.worldbank.org
- [4] www.aices.org
- [5] www.euroexpress.org
- [6] www.global-express.org

Abstract: *In this paper the impact of express industry on global economy is analysed through macroeconomic parameters. Revenues, contribution to global GDP, employment, trade, investments and productivity are analysed. At the end, prognoses about future relation between express industry and global economy are done.*

Keywords: *The express delivery industry, macroeconomic parameters.*

THE IMPACT OF THE EXPRESS DELIVERY INDUSTRY ON THE GLOBAL ECONOMY

Dejan Marković, Momčilo Dobrodolac